

231

6. 5539

YENİ TÜRK YAZISI İLE
İLK KIRÂAT

Dil encümeni tarafından tertip ve neşr edilmiş-tir.

Devlet Matbaası
1928

Fak 2080

ZAMAN
KİTAPHANESİ
Ankara endüstri
İSTANBUL

1.

Yeni Türk Yazısı ile

İLK KIRÂAT

Dil encümeni tarafından tertip ve neşr
edilmiş-tir.

Devlet Matbaası
1928

Prof. Dr. Karl Oßkopp
Cottbus, Ebert-Strasse 45^a

Mitg.

Fak 2080

Bibliothek der
Deutschen
Mengenländischen
Gesellschaft

1949/194

leir hedefi;
leir gârpede
leir les me
si-dir.

Bü küvve-
tin

leikadar
ma'seri
olubil-
mesi onun
çok temiz
çok asil

Uâzî hazretlerinin yeni harfler-le yazdığı ilk nuluktan kendi
el yazısı-le bir parça

Yeni Türk harflerini çabuk öğrenmeli-dir. Her vatandaşa kadına, erkeğe, hamala, sandalciya öğretiniz. Bunu milliyetperverlik vazîfesi biliniz. Bu vazîfeyi yapar-ken düşününüz ki bir milletin yüzde onu yirmisi okuma yazma bilir, yüzde sekseni doksanı bilmez-se bu ayıp-tır. Bundan insan olanlar utanmak lâzım-dır. Bu millet utanmak için yaratılmış bir millet değil-dir; İftihâr etmek için yaratılmış, târîhini iftihar-la doldurmuş bir millet-tir. Milletin yüzde sekseni okuma yazma bilmiyor-sa bu hatâ bizde değil-dir: Türkün seciyesini anlamayarak, kafasını bir takım zincirler-le saranlarda-dır. Artık mâzînin hatâlarını temizlemek zamanında-yız. Hatâların tashîh olunmasında bütün vatandaşların fa'âliyetini ister-im.

Gâzî Mustafa Kemal

YENI HARFLER

Gâzi geçenlerde, yeni harflerin kabul ve tatbîkından bahs edilir-ken, etrâfında bulunanlara şöyle dedi:

– Büyük taarruza karar verdiğim zaman İsmet Paşaya: «görecek-sin, neler olacak!» demiş-tim. Şimdi size söylüyor-um: «göreceksiniz, neler olacak!»

GÂZİ VE KÖYLÜ

Gâzinin Ankarada-ki çiftliği makine ile sürülür. Bir gün kendisine, sürülmüş arâzîden bir kısmına bir köylünün kendi tarlası imiş gibi tohum atıp kapadığını haber verdi-ler.

Gâzi yolda bu adama tesâdüf ederek sordu:

– Bu toprak senin mi?

Kendisini henüz şahsan görmemiş olan köylü cevap verdi:

– Hayır, paşa ağanın!

– O halde ne hak-la ekiyor-sun?

– Gâzî bizim babamız değil mi? Elbet eker-im!

GÂZİ VE MİLLET

Bir gün Gâzî-le berâber bulunur-ken şiir ve edebiyattan bahs olundu. Hazır bulunan zevattan bâzıları zemin ve zamâna uygun, nükteli mısırâlar okudu-lar. Gâzi şiir bahsini Fuzûlînin şu beyti ile kapadı:

Cânımı cânân eğer ister-se minnet cânıma
Can ne-dir kim âni kurbân etme-yim cânânıma

* *

Güzel millet, ne büyük âşıkın var?

ARAP HARFLERİ

Akşam üstü Söğütlü yatında idik. Şu sual ortaya atıldı:

– Türkiye halkının neden yüzde sekseni okuyup yazmak bilmez?

Reîsicümhur kısaca:

– Arap harflerinden! dedi.

Yatta hâzır bulunan Şükrü Nâilî Paşa iki fikra hikhâye etti:

– Kitaâtı teftiş eder-ken bir türk neferine sordum: « – Okuma yazma öğrendin mi?

« – Harfleri belledim, ama bitürlü ekliye-miyor-um!» cevâbını verdi. « Petürke » li bir başka nefere aynı süâli sordum:

« – Vallâhi hemşeri, baktım baktım, öğ-renemedim gitti!» Cevâbînî verdi.

HEPİMİZE DÜSTUR

Gâzi dedi:

– Yeni harfler bizi çok işgâl etmeli-dir. İnönleri, Sakarya, Dumlupınar arifelerinde ne kadar dikkatli, ne kadar müteyakkız, aynı zamanda ne kadar pürümit olduğumuzu düşününüz; yeni harfler mes'elesinde o kadar dikkatli, ve o kadar ümitli olmalı-yız. Bu memlektin cidden mes'ûd olmasını kalpten arzû edenler, bunca muvaffekhiyetlerine rağmen hâlâ bu milletin lisânını ve yazısını akvâm-ı iptidâiyenin işâretleri gibi görerek ona hiç bir khiybet vermek lüzûmunu hiss etmeyenleri hakhikate ircâ' etmeli, yeni harflere ve bu harfler-le husûle gelecek vaz'iyete bütün heyecanları, ümitleri ve ciddiyetleri ile ehemmiyet vermeli ve meşgûl olmalı-dırlar.

Eğer bu gün dimâğımızı demir çerçeve içinde bulunduran bu kısılcı parçalamazsak, bütün ihtilal ve inkhilap muvaffakhiyetlerinin mes'ut neticelerine rağmen, parçalanır-ız. Kazandıklarımız-la mütesellî ve bilhassa mağrûr olmağı aslâ düşünmemeliyiz. Bundan sonra yapacaklarımızdan tesliyet medârı aramalı-yız.

LISAN

Güzel dil türkçe bize,
Başka dil gece bize;
İstanbul konuşması
En saf, en ince bize.

Açık söz-le kalmalı;
Fikre ışık salmalı.
Müterâdif sözlerden
Türkçesini almalı.

Arapçaya meyl etme,
İrana da hiç gitme;
Tecvidi halktan öğren,
Fasihlerden işitme.

Türklüğün vicdâni bir,
Özü bir, vatani bir;
Fakat hepsi ayrılır:
Olmaz-sa lisâni bir..

Zıyâ Gök Alp

ÖLÜM

Timurlenk Nasrettin Hocaya sormuş:
— İnsanlar böyle ne vakte kadar doğup
ölecek-ler?

Hoca:

— Cennet-le cehennem doluncaya kadar!
 demiş.

KOŞMA

Hicrânın-la uyku girmez gözüme,
Bîdevlet ser ister yar kucasını,
Değmiş bâd-i sabâ perîşân etmiş,
Deste beste duran zülfün bağıını.

Ayaklar altında «dertli» bir kul-dur;
Ayarda cevher-dir, bahâda pul-dur.
Sâkhî nöbet gözle, câm-ı mey doldur,
Bâde-dir yandıran aşk ocağını.

Dertli

AY VE GÜNEŞ

Nasrettin hocaya sormuş-lar:

- Ay mı daha faydalı-dır, güneş mi?
- Elbette ay, demiş.
- Niçin? diye sebebini sorduklarında:
- Güneş zâten gündüzün aydınlığında doğar, ha olmuş ha olmamış. Halbuki ay gece karanlığında doğup ortalığı gündüze çevirir, demiş.

AHLAK

Ahlak yolu pek dar-dır.
Tetik bas önü yar-dır.
Sakın: «-hakkım var!» deme,
Hak yok, vazîfe var-dır.

Hak milletin, şan onun;
Gövde senin, can onun;
Sen öl ki o yaşasın,
Dökülecek kan onun.

Ne derece hizmetin
Var-sa o-dur himmetin;
«- khiyemetim var!» deme ki
Gerçek ola khiyemetin

Millete ver cânını,
Ocağını, şanını..
Bir âşık olsan bile
Fedâ et cânânını

Zıyâ Gök Alp

MEHMETÇİK

[Memet Çanakkaledede yaralanmış, Haydarpaşa hastahânesinde tedâvî edilmiş-tir. Ayağı bir parça sakat kaldığı için onu hafif hizmete ayırmış-lar, hastahâne hizmetçiliğinde alıkoymuş-lardır. Mütârekeden bir az evvel bir gün Haydarpaşa istasyonundan hastahâneye götürülmek üzere kendisine bir hasta ingiliz esîri teslim eder-ler.]

Gece yaklaşmış-tı. Hava kârarıyor, soğuk bir ruzghar-la lapa lapa kar yağmağa başlıyor-du. Caddeyi bir telaş-tır almış-tı. Şemsiyeler açılıyor, yakalar kalkıyor, adımlar sıklaşıyor-du. Bir iki kişi koşmağa başladı. Bu, yavaş yavaş başkalarına da sirâyet etti. Yalnız ingiliz çavuşu gittikçe yürüyüşünü ağırlaştırıyor, üç beş adımda bir bastonuna dayanarak dinleniyor-du.

Memet telaş ve hiddet içinde idi. İki bir inglizin kolunu çekiyor, durduğu yerde kocaman yırtık kunduraları-le tepiniyor, etrâfına çamurlu sular sıçratarak söyleniyor-du:

— Çabuk ol, be... allah deve gibi salt bacak yaratmış... Az açıversen ne olur ki?

Sonra onun anlamadığını görerek elleri-le, kolları-le işâretler yapıyor, koşanları, Haydarpaşa hastahânesini, gök yüzünü gösteriyor-du.

İngiliz ziyâde hasta idi; kansız yüzünün bütün adaleleri içinden çekiliyor gibi takallüs ediyor, kısık burnunun delikleri-le, ince beyaz dudaklarının altında sırıtıyor gibi görünen dişleri-le bir iskelete benziyor-du. Bu düşkünlüğe rağmen şaşılacak kadar dik kalan uzun vücûdu kurulması bitmiş bir makine gibi ağır, sarsak hareketler-le adım adım ilerliyor-du. Memet, dehşetli bir ingiliz düşmanı idi. Otekilere pek o kadar kızmaz, her biri için ayrı ayrı mâzeretler bulmağa çalışır, sulh olur-sa onları af edebileceğini hiss eder-di. Fakat ingilizlere çok kızgın-di. «- Elime verse-ler tövbeler olsun hepsini kör işkenbeci bıçağı ile döğrar-ın... sulf değil ya ahrette allah baba aramıza girse barışman.» der-di. Evet, bütün öteki câhilleri aldatıp üzerimize saldıran hep o idi.

Memet ingilize merhamet ve yardım etmeği af edilmez bir zâf, şehit hemşerilerine karşı bir günah add eder-di. Onun için belki

acı-ım korkusu ile hastanın yüzüne bakmıyor, sâde onu elî-le dürtüştürerek söyleniyor-du:

«—Haydi, yürü... allahın belâsı... tövbeler olsun, seni yol ortasında brağup giderin.. hastahâneyi de bulamaz, geberir kalırsın...»
Sonra tehdîdinin boş ve kuru sıkı bir şey olmadığını anlatmak için onu bırakıyor, sakat ayağını sürüterek bir zaman hızlı hızlı gidiyor, ahâlînin arasına, ağaçların arkasında saklanarak onu gözetliyor-du; Fakat ingilizin gene aldırmadığını, bil'akis bastonuna dayanıp daha uzun müddet dinlendiğini görerek bağıra çağıra geri dönüyor-du.

Geçide vardıkları zaman ingiliz büsbütün «istop» diyip durdu. Sırtını parmaklığa dayıyor, başını havaya kaldırıyor, yüzüne inen karlara gizli bir şeyler söyler gibi hafif hafif dudaklarını oynatıyor-du.

Memet, bu sefer büsbütün telaşlandı, pan domima oynar gibi dil işâretlerî-le:

— Vay anam, ben ona adam ol der-ken o büsbütün cudam oldu, be... Hey, beri bah..., Hele şöyle gımıl da baka-yın... Yürü de evvelki gibi yürü, râzı-yın... Hastahâneye çok

galmadı... Orada seni rahat yatağa yatırı-
lar, sıcak yemek veri-ler. Keşkeleyim ben
senin yerinde olsam... Bak, bu akşam gara-
vanaya yetişeme-yon.»

Kürklü paltosunun yakası içinde yüzü yarı
yarıya kayb olmuş kıranta bir rum - kıyâ-
fetine nazaren zengin bir sımsar - yanlarında
durdu. Hastaya ingilizce bir kaç kelime
söyledi. Sonra Memede:

– Yazık bire... Koy bir araba içinde onu..
Düşman müşman ama günah-tır, dedi.

Memet gülümsedi: – Para olsa ben daba-
nımın altına yama vurdurur-un, çorbacı...
Bak, ayağımın biri zabahtan beri baluk gibi
su içinde geziyor... Acıdın-sa çeviriversen e
bir araba...»

Rum son sözü işitince hemen döndü,
sür'at-le yoluna devâm etti. Memet onun
arkasından baktı. İstihfâf ile, hattâ bir az
merhamet ve müsâmeha ile gülümsedi;
yere tükürdü.

Ortalık büsbütün kararmış-tı. İngiliz
kat'iyen bulunduğu yerden kıpırdanmak
niyetinde değil-di. Memet kendi kendine
söyleniyor-du:

— Ay yârebbi... Herif ayağına ip takıp sürüsen gitmeyecek...

Yağmurluğunun kukuletasını kaldırmış yaşlıca bir polis geçiyor-du; Asker seslendi:

— Hemşeri, güzünü seveyin... Şu goca sırik başıma belâ olup galdı... Bir insaniyetlik et de...

Polis sağ kolunda taşıdığı bohça gibi bir şeyi göstererek güldü:

— Bir belâ da bende var, arkadaş... Dâireye annesiz bir çocuk bırakmış-lar... Bir yer bulup onu yerleştire-yim diye dört saat-tir taban tepiyor-um... Nihâyet başımıza kaldı... Nuh kuyusuna vâlideye götürüyor-um... Emeksizce bir evlat...

Polisin sözlerini tasdikh eder gibi bohçanın içinden boğuk bir çocuk feryâdı yükseldi. Adamcağız gayri ihtiyârî onu göğsüne götürüp sallayarak yoluna devâm etti.

Memet ceplerini karıştıрмаğa, nikel onluklar, yırtık kuruşlar çıkarıp toplamağa başladı. Çâresiz rumun dediğini yapacak, kesesinden bir araba tutacak-tı.

«Param olsa dabanımın altına bir yama vurdurur-un!» dediği yalan-dı. Allaha şükür,

kesesinde kundurasını tâmir ettirecek kadar para var-dı. Ancak ayağına giyecek başka şey olmadığı için kundura tâmir edildiği müddetçe onun eskici dükkhanında oturup beklemesi lâzım-dı. Halbuki on günden beri bir saat boş zaman bulamamış-tı.

Memet paraları sayar-ken gülümseyerek düşünüyor-du: Şu dünyâda kimse kimsenin nasîbini yiyemez-di. Yama parasî-le düşmanına araba tutuvereceği kimin aklına gelir-di. Asker, önünden geçen bir iki arabacıya seslendi. Kuru lakırdıya aldırış etmeyeceklerini tecrübesî-le bildiği için uzaktan paraları gösteriyor: « – Para peşin hâ... Korkma... Tövbe olsun, kesemden vereceğ-im.» diye bagırı- yor-du.

Fakat arabacılar bu düşkün kıyâfetli topal nefere başlarını bile çevirip bakmıyor-lar, kamçılarını şaklatark sür'at-le geçiyor-lardı. Memet bu ümîdin de kesildiğini görünce tekrar ingilize döndü:

– Görüyon ya... O da olmadı... Gaderine küs ...Nide-lim... Gayrı günah benden gitti. Bir gayret etmez-sen zabaha kadar garşı garşıye otururuk.

Memet artık gülüyor, şaka ediyor-du. Bu onun tabîati-ydi: Tehlike karşısında evvelâ telâşa düşüyor, korkuyor görünür-dü. Fakat felâket gelip çatinca inanılmaz bir sabır ve neş'e ile karşılar, acıya, sıkıntıya güler yüz-le tahammül eder-di.

Etraflarına fabrikadan çıkan şimendifer amelesinden, esnaf çıraklarından, yağmurun, karın altında, elleri ceplerinde, yalın ayak dolaşan serserîlerden bir kalabalık toplanıyor-du. İhtiyar bir sandalcı: kulağına bir şey söyledi. Nefer evvelâ fenâ halde kızdı:

— «Hedi işine, hedi... Çek arabanı... Eyleniyon mu ben-le» diye sandalcıyı kovdu.

Kovdu; fakat bu tavsiye ettiği çâre onu düşündürmeğe başlamış-tı. Hastayı sokakta bırakamaz-dı, ite kaka önüne düşürüp sürümek te doğru olmayacak-tı.

Memet, uzun uzun düşündükten sonra karârını verdi ve khah İngilizce, khah etrâfinda-ki kalabalığa dönerek nutka başladı:

- Ulan be gök gözlü uğursuz... Seni buralara kırmızı mektuplarla ben mi dâvet ediverdim? Ulan senin benim-le ne alıp veremiyeceğin var?..

Memet söyledikçe coşuyor, kızıyor, sözleri komik bir talâkat alıyor-du:

— Ulan, para sende, rahat sende, memleket sende, dükkhan, tezghah sende.. Hay doymaz gök gözünü toprak doyurası! Yedi deniz aşırı yerden kale gibi gemilerine binip ne halt aramağa gelir-sin.. Benim-le muhârebeye tutuşur-sun. Beni öldürüp te yamalı gömleğimi mi alacak-sın? Ne adını bilir-in; ne memleketini bilir-in. Seni Çanakkaleye geldi der-ler.. davarımı satar, ocağımı söndürür, çoluk çocugumun her birini bir yana dağtır, gelir-in. Muhârebede kahpece, yanına sokmadan, suratını göstermeden şarapnelini yer-in, ayağım sakat galır. «Hey allahım, senden medet» deyi ellerimi göke açarın, tayyârelerinden çiviler düşer. Siperlerde kör boğazının yediğini ben düğünümde bulup yiye-men. Sonra az başın sıkıldı mı «teslim.. teslim...» ellerini açarsın; gelir başıma hasta olursun. Yol ortasında ben gidemen deyip direnir-sin. Canımı almağa, ganımı emmeğe geldin. Elime düştün. Seni bir depmede yere gömsem yeri-dir; İlle zebunluğunu görüyor-um.. Besbelli bir taksiratım var ki cenâb-ı mevlâ seni bu dünya âlemde

bana musallat etti. Gel başımın belâsı, gel, seni sırtımda taşıya-yım da tamam olsun...»

Yavaş yavaş hasta ingilizin önünde, yere çömeldi; Topal ayağını kıvırmak için dizini yere, çamurlu karların içine koydu. Düşmanını bileklerinden tutarak sırtına yükledi. Çehresinde tatlı bir sükhûnet, vücutlarının biçimi, çehrelerinin rengi ve çizgileri bir birinden o kadar farklı olan memtçikleri zaman zaman ayırd edilemiyecek kadar bir birine benzeten asîl ve güleryüzlü ferâgat var-dı.

Reşat Nûri

HOCA İLE HIRSIZ

Bir gün Nasrettin Hocanın evine hırsız girer. Karısı telaş-la:

– Efendi, dışarda hırsız geziniyor ... deyince, Hoca:

– Karı, sen hiç tınma! Hele hırsız işe yarayacak bir şey bulsun da elinden almak kolay-dır, der.

TALKIN

Nasrettin Hoca Sivrihisarda hatip-ken subaşı ile kavga eder. Bir iki gün sonra subaşı ölür. Hocaya:

– Efendi, gel, talkın ver, der-ler.

Hoca: «- Başka birini bulun. Benim-le kavgalı-dır, sözümü tutmaz, cevâbını verir.

ONU BEN DE BILMIYOR-UM

Bir gün, Hoca Nasrettin, bir bahçeye girerek, kavun, havuç, şalgam, ne buldu ise koparıp çuvalına doldur-du. O sırada bahçıvan ansızın Hocanın üstüne geldi:

– Burda ne arar-sın? dedi.

Hoca cevap verdi:

– Beni buraya akşam-ki dehşetli fırtına attı.

– Ey... bunları kim kopardı?

– Fırtına beni oradan buraya attıkça her neye tutundum-sa elimde kaldı.

Bahçıvan:

– Ya kim çuvala doldurdu?

Hoca şaşırarak:

– Doğrusu ben de onu düşünüyör-um! dedi.

KOŞMA

Sâkhiâ, Câmında ne-dir bu esrar?
Kılıd bir katrası mestâne beni.
Şerâb-ı lâlinde ne keyfiyet var?
Söyletir efsâne efsâne beni.

Ref' et nikâbını ey veçh-i enver!
Zulmette gönlümüz olsun münevver.
Şerâb-ı lâlinin lezzeti dilber,
Gezdirir meyhâne meyhâne beni.

Âşıkın çok belâ gelir başına;
Tahammül gerek-tir adû taşına.
Şem'-i ruhsârına, aşk ateşine
Yanmakta seyr etsin pervâne beni.

Bakmazlar Dertliye algın-dır deyü,
Hakhîkat bahrına dalgın-dır deyü;
Bir saçı leylâya vurgun-dur deyü
Yazmış-lar teftere dîvâne beni.

Dertli

PORSELEN ÇAYİBRİĞİ

Murtazâ Efendi o gün Bitpazarını, Kalpakçılarbaşını alt üst etmiş, bir türlü mümeyizin kızına lâyük ucuz bir hediye bulamamış-tı. Aylık çıkıncaya kadar sarf edilmek üzere ancak yüz on kuruşu kalmış-tı. Arkadaşlarının yanında mahcup düşmemek, mümeyiz Efendinin teveccühünü kaybetmemek için bunun üç, hattâ dört mecdiyesini fedâyâ râzı idi. Fakat onun «üç ilâ dört mecdiyelik, kibarca, zarîfâne, her halde gelin olan bir arkadaş kızına lâyük bir hediyeden» bahs ettiğini işiden dükhancılar gülüyorlar, terbiyesiz terbiyesiz alay ediyorlardı. Bir tânesi bir küçük saç tarağı, birisi de bir çift mendil teklif etmiş-ti.

Murtazâ Efendi: «Babalık... sen üç okka domates al da onu götür» diye eylenen pis kıyâfetli, iptenkuşaklı bir mezatmalcıyı fenâ halde haşladıktan sonra çarşıdan çıktı. Artık etrâfına bakmıyor, serserî meczuplar gibi kendi kendisî-le konuşarak yokuşu iniyor-du.

— Murtazâ Efendi, Murtazâ Efendi.. Uğurlar ola!

O kadar dalgın-dı ki birdenbire sesin istikâmetini bile tâyîn edemedi.

– Ne-dir bu dalgınlık, Murtazâ Efendi?

Murtazâ Efendiyi çağıran adam kısıboylu çığ sarı sakallı, saçsız bir hırdavatçı -ydı.

– Canım, eski arkadaşları çiğneyip geçmek olur mu?

– Vay, Mordohay Efendi, senin açtığın dükhan burası mı? Memnun oldum görüştüğümüze.

Mordohay Murtazâ Efendinin kalem arkadaşları-ydı; Mêmurlara erzak dağıtıldığı târihlerde ufaktan ufağa şeker, zeytin yağı, pirinç alımsatımı yapmış, sonra dâireyi bırakarak elinde-ki para ile bu hırdavatçı dükhanını açmış-tı.

– İşlerin iyi gidiyor işallah, Mordohay Efendi?

– Eh, Allaha şükür, geçinip gidiyor-uz. Sen ne yapıyor-sun bakalım!

Arkadaşlar iyi mi? Seni çok kederli görüyor-um bu gün....

–Sorma, Mordohay Efendi.. Derdim var..

– Kasâvet etme, canım, bu da geçer..

– Bizim mümeyiz İzzet Bez yok mu?.. İşte o yarın kızını gelin ediyor..

– Kime veriyor?

– Canım, orası nemize lâzım.. Şimdi kıza bir hediye göndermek icâb etti. Arkadaşlar iyikötü bâzi şeyler tedârik etti-ler.. Her birisi en aşağı bir iki liralık hediye aldı... Lâzım ki benim-ki onların-kindem aşağı olmasın... Bir kerre kıızı tâ iki yaşından beri tanır-ım... Babası her vakhit kalemê berâber getirir-di... Sâniyen kalemin mümeyizden sonra en büyük mêmuru ben-im... İcâb eder ki mübeyizlerin falan yanında küçük düşme-yim Sâlisen herifin şimdiye kadar çok iyiliğini gördüm... Sekiz on günde bir, Allah râzı olsun, evine çağırır; yemek yedirir falan.. Râbian mümeyiz - söz aramızda - gâyet çingene bir herif-tir; Hoş, sen daha iyisini bilirsin ya; böyle şeylere ehmiyet verir. Hâmisem merâsimperver ve kindar-dır; bir şey göndermez-sem mutlakâ acısını çıkarır.

– E, sen de münâsip bir şey götürüver, canım!

Murtazâ Efendi çatık kaşlarını kaldırarak acı bir mânâ ile baktı:

— Sen alay mı ediyor-sun, Mordohay Efendi? Ben senin gibi şeker ticâreti yapmadım. Dükkhan tezghah sâhibi değil-im. Aklına bir şey gelmesin! Hani, Allah artırsın! Sen beni tanır-sın, canım! Öyle paraya pula metelik veren takımdan değil-im; Ama gel gör ki bu mecbûriyet çok fenâ!

Mordohay Efendi sakalını çekiştirerek düşünüyor-du:

— Bu gün seni bana Allah yolladı, Murtazâ Efendi...

Murtazâ Efendinin gözlerinde bir ümit parladı...

— Aman Mordohay, ayaklarını öpe-yim, beni şu müşkül vaziyetten kurtarır-san, hani yok mu ya...

— Ben eski arkadaşlarımı unutmam, Murtazâ Efendi!. Kaç para var cebinde?

Murtazâ Efendi, utanarak: — Dörde kadar çıkabilir-im; Ziyâdesine vallâhhi kudretim yok.

– Lira mı?

– Yok canım, mecrediye!

Mordohay, bir fedâkhar cıvanmertliği-le Murtazâ Efendinin elini sıktı:– Sana elli kuruşa yirmi liralık hediye bulacağ-ım

– Şaka etme, Mordohay, ayaklarımı öpe-yim!

– Şaka değil be, bir çinişi porselen çay-bardağı. Milyonerlere yakışır bir şey!

– Mordohay, dilim tutuluyor, nasıl olur?

Mordohay parmağı-le raflardan birini gösterdi. Rafta filhakhîka muhteşem bir çayibriği duruyor-du.

Hırdavatçı, ayağının altına bir sandalye çekti. Rafa uzandı; fakat anlaşılmaz bir kazâ oldu; çini birdenbire yanında-ki vazoya çarptı; canlı, hassas bir mahluk gibi ince bir ıstırap sesi çıkararak üç parça oldu. Murtazâ Efendinin de tâ yüreğinden yanık bir «ah» koptu.

– Ne yaptın, Mordohay... ne yaptın?..

Rengi kül gibi olmuş-tu...Fakat hırdavatçı itidâlini kayb etmemiş-ti. Hiç bozmadı: «Ne yapa-lım; kazâ » dedi.

Sonra hafifçe gülerek devâm etti:

– Korkma, Murtazâ Efendi.. bunu böylede verebilir-iz....

– Olurmu, canım? Eyleniyor mu-sun?

– Canım, sen gönderir-ken yolda kırılmış olsay-dı bir şey çıkar mı-ydı?

– Bu nasıl şey?

– Öyle ya ... sen hediye gönderiyor-sun.. Meselâ mahallebekçisi yolda gidiyor... Bu kadar nâzik şey bekçinin elinde kırılmaz mı?.. Mümeyiz Efendinin sana ne demeğe hakkı kalır?....

– Olmaz, canım, bırak. Vah vah, seni de zarara soktuk.

Yahudi bir zafer kahkahası kopardı: – Bir az kurnaz ol, Murtazâ Efendi... Bak sen onu şimdi kırıldı sanıyor-sun; o bir seneden beri öyle-dir. Ben sana bunu yarım lirayâ satar-ım; sen onu evde güzel-ce sarar-sın; yarın bekçiye teslim eder, düğün evine gönderir-sin; Mümeyiz Efendi varsın bekçi ile kozunu pay etsin. Meşhur bir müslüman darbimeseli var-dır: «Kör ölür, bâdemgözlü olur» der-ler; Mümeyiz Efendi de her yerde porse-

len ibriği kazâsından bahs eder; Herkes senin ne kibar bir hediye gönderdiğini duyar.

Murtazâ Efendinin bu hîleye yavaş yavaş akli yatmağa başlamış-tı:

– Ulan Mordohay, olur kurnaz yahudi değil-sin be, dedi. Haydi, öyle yapalım, ama sen de bu kırık şey için para isteme!

– Olur mı öyle şey canım? Biz de bunu bedâvaya almadık; Eski bir aşnaya can kurban, ama bedâva verir-sek dükkhanın uğuru kaçar.

Murtazâ Efendi elinde kutu, eve döner-ken müsterîh idi. Yaptığı işin bir hîle, bir sahtekharlık olduğunu düşündükçe azap duymıyor değil-di; Fakat kendisini tesellî için sebepler buluyor: -. Zarûret başkalarına on kat berbat sahtekharlıklar yaptırıyor. Bu kadarına şükür, diye düşünüyor-du.

Eve gittiği zaman fenâ halde yorgun-du; Zor-la bir kaşık çorba içti; Sonra karısına şu tembihi verdi:

– Yâhu, yarın bir hastalık bahâne edip düğüne gitmeyecek-sin. Sen ne kadar olsa kadın-sın; elin işe yaraşır; Şu kırık ibriği ke-

mâl-i dikkat-le sarar-sın; Anlıyor mu-sun?
Sonra bekçi Memedi çağırır, teslim eder-sin.

– İlâhi Efendi, kırık ibrik hediye gider mi?

- Beni kötü kötü süyletme. Otuz seneden beri her gün sana «karı kısmının her şeye aklı ermez... Hele senin gibi alık-sa..» diyor-um; hâlâ inanmıyor-sun. Nene lâzım.. Onun khiyemeti cevherinde-dir, sağlamlığında de-ğil.. Sonra komşular sana sorarlar-sa hedi-yenin ne olduğunu bilmiyor-um, der-sin; Lakırdı söyler-sen mutlak bir pot kırar-sin. anladın mı? Eğer hediye hakkında komşu-lara bir şey söyler-sen, şart olsun, seni evden kovar-ım...

– Â vallâhi, ağzımı açmam...

-Dediğim gibi, ibriği gâyet dikkat-le sar hâ... Bak mahsus khaat satın aldım...

Bu tembihten sonra Murtazâ Efendi takke-sini başına geçirdi ve bir haftadan beri ilk defâ sâkın kafa, müsterih bir kalb ile uyku-ya daldı.

*
* *

Ertesi sabah Murtazâ Efendi geç kaldı.
O gün düğün münâsebeti-le mümeyizin

dâireye gitmiyeceği muhakkak-tı. Binâen-aleyh kendisi de azar işitmeyeceğinden, kıstelyevme uğramıyacağından emîn olarak dâireyi asabilir-di.

Pencerenin önünde keyifli keyifli kahvesini içer-ken karısına sordu.

– Hediyeği gönder-din mi, Hanım?

– Gönderdim, Efendim.. Bekçi Memede teslim ettim... Hem de bir iyi tembih ettim.

Murtazâ Efendi. heyecan-la doğrulup:

– Ne tembih verdin?

Aman, dikkat et.. Bu ince şey-dir... Çabuk kırılıverir... Zâten üç parça... Bir yere çarpar-san tuz ile buz olur. Sonra... hem sen de mümeyizin hizmetçisine böyle-ce tembih et.. dedim.

BİR AYAK-LA NAMAZ

Nasrettin Hoca bir gün aptes almış; Fakat bir ayağına su yetişmemiş. Hocâ tek ayağı üstünde namaza durmuş. Gelip geçenler:

– Hoca, ne yapıyor-sun? deyince:

– Ne yapa-yım, sol ayağımın aptesi yok, demiş.

VEFÂ

Biz Türkler sulh çağlarında
Uslu arı kovanı-yız.
Harbin kanlı dağlarında
Yırtıcı av doğanı-yız.
Ferd olarak kin tutma-yız;
Millî öcü unutmaya-yız.
Ferden gâyet mahviyetli,
Milliyette dâvâlı-yız;
Memlekette sükhûnetli,
Hudutlarda kavğalı-yız.
Ferd olarak gözümüz tok,
Millî şanda hırsımız çok.
Lâkin nâmûs işlerinde
Fert, millet bir kafada-yız,
Ferden gibi millet-le de
Ahdimize vefâlı-yız.
Mukaddes-tir vefâkharlık:
«Kutsî benlik» riyâkharlık.

Ziyâ Gök Alp

HOCANIN EŞEĞİ

Bir gün komşusu Nasrettin Hocanın eşeğini ister. Hoca:
— Yok-tur.

cevâbını verir. Fakat bu esnâda eşeğin ahırdan anırdığı işidilir. Komşusu sorar:

– Yâhu ne diye yalan söyler-sin? Bak eşeğinin sesine!

Hoca başını sallayarak:

– Ne tuhaf adam, koca sakalım-la benim sözüme inanmıyor da, eşeğin sözüne inanıyor, der.

ZAFER

Anneler, dindiriniz gözünüzün yaşını!
Düşman kanî-le sildik palamızın pasını;
Yeniden çizmek için vatan haritasını.
Kandan ve kıyâmetten bir sahneye çevirdik
Kökleri çatırdayan bir vatan parçasını.
Anneler, ağlamayın dönmeyenlerinize!
Vatan kâtillerini getirdik işte dize.
Dumlupınar üstünden yol arar-ken denize
Çöktü savletimizden düşman-la dolu dağlar.
Gökler genişleyerek Akdeniz bize.
Biz tâze kanlarını hürriyetine katan
Bir nesl-iz. Ülkemizde biz-iz yeghâne sultan,
Tan yeri nûr alıyor muzaffer alnımızdan!
Karşımıza çıkmayın Akdeniz dalgaları:
Yolumuzu bekliyor yekpâre ana vatan!...

Kemâlettin Khâmi

SON

D: Fak 2080

ULB Halle
002 179 490

3/1

Fiâtı 4 Kuruş-tur

فیاتی ۴ غروشدر.

Dil encümeni tarafından tertip ve Devlet
Matbaasında tab' olunan eserler:

İmla ve sarf şekillerini muhtevi

YENİ TÜRK ALFABESİ

7 ½ Kuruş

Halk dershânelerine mahsus
TÜRK ALFABESİ

5 Kuruş

Taşradan sipariş edenler ayrıca % 30 nisbetinde posta
parası ilâve etmeli-dirler.

1.

Yeni Türk Yazısı ile

İLK KIRÂAT

tertıp ve neşr

